

Kan vi utvidga det naturliga experimentet?

Gerdt Sundström

Mats Thorslund argumenterar för en mer medveten äldrepolitik: jag kan bara hålla med! Och möjligen tillfoga att balansen mellan vad man lägger på det som numera heter "hjälp i hemmet" och "särskilt boende" är en viktig fråga där många kommuner - inklusive vårt åskådningsexempel Motala - inte kan svara på hur det förhåller sig. Många kommuner tycks inte ha någon målsättning för detta: i flera fall har jag sett hur man sagt i policydokument att nu måste vi satsa mer (när friska statliga pengar utlovas) och hemtjänsten skall få mer. Men när man tittar på vart pengarna i praktiken går, så är det huvudsakligen till "särskilt boende". Skandaler på 1950-talet lyckades driva fram en vettig satsning på omsorg för de hemmaboende; skall det behöva upprepas?

När man jämför med Danmark är det visserligen sant att de har en högre täckningsnivå där, för hemhjälp, medan de har mycket mindre "särskilt boende", något som vållat stora protester i Danmark. Dessutom vill det danska kommunförbundet skärpa behovsbedömningarna på sin gratis hjälp kraftigt, eftersom man menar att många vårdtagare inte alls behöver hjälp, samtidigt som man stolt noterar "övertaget" gentemot Sverige. I Danmark händer det också att hemhjälp bara uteblir under semesterid eller när vårdbiträdet är sjukt etc - kan sådan hjälp verkligen rakt upp och ner jämföras med den (relativt) på-

litliga svenska? Ytterligare ett problem är att Danmark saknar vår extensiva färdtjänst och en del andra tillkommande kontaktytor mellan de äldre och kommunens socialtjänst. Ofta ser man i Sverige att forskare (det har jag själv gjort...) och andra adderar "särskilt boende" och hemhjälp och sedan drar slutsatser om hur många som nås av omsorgen.

Det finns åtminstone en kommun - Jönköping - som har ett effektivt, flexibelt och välskött dataregister för socialtjänsten, med vars hjälp man lätt kan beräkna de olika kontaktytorna mellan äldre och äldreomsorgen. Här är det således totalt femtio procent fler som har kontakt med äldreomsorgen än man kan sluta sig till av uppgifter om hemhjälp och "särskilt boende" (avser åldersgrupper 80+). Jag skulle önska att fler kommuner höll sig med information om den egna verksamheten som kunde användas för "självbespeglning". I praktiken fungerar, tror jag, äldreomsorgen fortfarande ganska bra och kommer att göra det så länge vi håller oss med ett ganska finmaskigt nät ute hos de äldre. En ny undersökning i Härryda kommun, där äldre utan kontakt över huvud taget med äldreomsorgen uppsöktes i hemmet (alla 85+ och urval av 75-84-åringar) fann man ytterst få som behövde eller ville ha någon offentlig hjälp. Några hade kritiska synpunkter på den: låt oss lära av dem!